

Artykuł pochodzi z archiwalnych zasobów firmy EKO-KONSULT sp. z o.o. 80-557 Gdańsk,
ul. Narwicka 6.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Korzystanie za zgodą firmy EKO-KONSULT biuro@ekokonsult.pl

Kwartalnik „Problemy Ocen Środowiskowych” wydawany cyklicznie w latach 1998 – 2012, przez EKO-KONSULT był jedynym wydawnictwem w Polsce, poświęconym wyłącznie ocenom środowiskowym planowanych inwestycji oraz strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko. Dla praktyków OOS, ale również dla osób początkujących może nadal stanowić wartościowe źródło wiedzy np. w zakresie prezentowanych case study i przeglądu stosowanych metodyk - w tym kontekście znaczna część artykułów zachowuje sporo aktualności.

Janina Kawałczewska

Ekologiczny Program Dostosowawczy w „Petrochemii Płock” S.A.

W styczniu 1990 roku została opublikowana przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa „Lista 80” najbardziej uciążliwych zakładów dla środowiska w skali kraju. Podobne listy zakładów uciążliwych powstały we wszystkich byłych województwach. W celu uzyskania zamierzonych efektów tj. radykalnego i szybkiego ograniczenia uciążliwości, zakłady te zostały objęte szczególnym nadzorem przez

Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska poprzez system częstych kontroli. Zakłady, które w sposób trwały dostosowały swoją działalność do zgodności z wymogami ochrony środowiska, tzn.:

- rozwiązały radykalnie istotne problemy ekologiczne w nich występujące;
- dotrzymują określone przez prawo wymagane warunki korzystania ze środowiska (ograniczyły emisję zanieczyszczeń w poszczególnych komponentach środowiska do wartości dopuszczalnych, posiadają pełne uregulowanie stanu formalno-prawnego w zakresie korzystania ze środowiska);

są stopniowo wykreślane z „Listy 80” oraz z list wojewódzkich.

Poszukując nowych rozwiązań mających na celu zaktywizowanie zakładów do doprowadzenia do zgodności z wymogami ochrony środowiska, w 1997 roku opracowano w Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska koncepcję warunkowego wykreślenia zakładów z „Listy 80” w ramach realizacji „Programu dostosowawczego”. Zakłada ona, że w wyniku negocjacji między przedstawicielami zakładu a komisją negocjacyjną składającą się z przedstawicieli administracji rządowej, samorządu terytorialnego gminy, na terenie której funkcjonuje zakład, wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska i Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wypracowywany jest program dostosowania działalności zakładu w ściśle określonym czasie do zgodności z wymogami ochrony środowiska i uzgodniony termin warunkowego skreślenia zakładu z listy uciążliwych.

Negocjacje rozpoczynają się po przedstawieniu przez zakład pełnego programu dostosowania jego działalności do spełnienia wymogów ochrony środowiska w ciągu 6 lat. „Program dostosowawczy” musi obejmować konkretne zadania, które doprowadzą do trwałego rozwiązania (w okresie 6 lat) wszystkich problemów ochrony środowiska zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w dniu rozpoczęcia negocjacji. Zadania „Programu dostosowawczego” muszą mieć konkretnie określone etapy ich realizacji, koszty, źródła finansowania i planowane do uzyskania efekty ekologiczne.

Aby zakład mógł się ubiegać o warunkowe skreślenie z listy uciążliwych, musi:

- podjąć bądź być przygotowanym do podjęcia przedsięwzięć proekologicznych (mieć przynajmniej koncepcję rozwiązań) o charakterze uprawdopodobniającym możliwość ubiegania się o skreślenie z listy po ich zrealizowaniu;
- posiadać udokumentowane efekty w zakresie dochodzenia do osiągnięcia wymagań ochrony środowiska od czasu wpisania na listę uciążliwych;
- nie stwarzać zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzi.

Wojewoda decyzją administracyjną zobowiązuje zakład do realizacji uzgodnionych przedsięwzięć w sposób i w terminach określonych w „Programie dostosowawczym”. Zakład składa okresowe sprawozdania o realizacji „Programu...”. Ponadto realizacja „Programu...” jest kontrolowana przez Inspekcję Ochrony Środowiska i wojewodę. W przypadku, gdy wynegocjowany program nie jest realizowany terminowo, Główny Inspektor Ochrony Środowiska ponownie wpisuje zakład na listę uciążliwych w skali kraju.

Procedura ta została przetestowana w 1997 roku w „Petrochemii Płock” S.A. i jako ówczesny dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Płocku miałam możliwość tę procedurę przeprowadzić. Stąd ten skrótowy zapis doświadczeń.

„Petrochemia Płock” S.A. znalazła się na „Liście 80” głównie z uwagi na ponadnormatywne gazowe zanieczyszczenia powietrza na obszarze Płocka oraz w jego otoczeniu. Zakład pobierał duże ilości wody, stanowił też jedno z największych źródeł zanieczyszczeń dolnej Wisły oraz potencjalne źródło nadzwyczajnego zagrożenia środowiska. Poważne były i są oddziaływania pośrednie kombinatu.

Zakład podjął wzmożone wysiłki celem likwidacji zaniedbań stwarzających uciążliwość dla środowiska. Działania określone były w kolejnych programach ochrony środowiska uzgadnianych z Wojewodą Płockim. W wyniku ich realizacji osiągnięto znaczne efekty w ochronie środowiska, ograniczając uciążliwość Zakładu.

Od czasu wpisania na „Listę 80” w „Petrochemii Płock” S.A. ograniczono emisję pyłów o 30%, gazów o 41% (w tym dwutlenku siarki o 31%, tlenu węgla o 89%, węglowodorów o 63%). Ilość ewakuowanych ścieków zmniejszono o 28%, ograniczając ładunki w ściekach (ChZT o 60%, zawiesinę o 57%, ekstrakt eterowy o 83%). Uzyskano to dzięki zrealizowaniu wielu obiektów gospodarki wodno-ściekowej, modernizacji istniejących obiektów technologicznych, bądź budowy nowych (energo- i wodooszczędnych, hermetycznych), budowie szeregu urządzeń ograniczających emisję gazów do powietrza. Zorganizowano monitoring zanieczyszczeń ewakuowanych do środowiska i monitoring zanieczyszczeń w środowisku wokół Zakładu. Prowadzono także inwestycje, dzięki którym produkuje się w Petrochemii ekologiczne paliwa silnikowe (benzynę bezołowiową, oleje napędowe o zawartości siarki 0,05%), oleje opałowe niskosiarkowe, a tym samym Zakład przyczynia się do ograniczenia emisji dwutlenku siarki i ołowiu w skali kraju. Petrochemia posiadała w pełni uregulowany stan formalnoprawny w zakresie korzystania ze środowiska. Mimo tego Zakład nadal przekraczał globalną dopuszczalną emisję niektórych zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska i dlatego nie mógł być na trwale wykreślony z „Listy 80”.

W związku z dużym ograniczeniem ewakuowanych zanieczyszczeń i znacznym zaawansowaniem realizacji zadań proekologicznych Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaproponował „Petrochemii Płock” S.A. przystąpienie do eksperymentu dotyczącego sprawdzenia możliwości ustalenia i zrealizowania „Programu dostosowawczego”, którego wykonanie gwarantować będzie doprowadzenie do wypełniania przez Zakład wszystkich obowiązujących wymagań ochrony środowiska.

Zakład przyjął propozycję przystąpienia do eksperymentu. Wojewoda Płocki i Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Płocku podpisali z Zakładem „Porozumienie o współdziałaniu w eksperymentalnym ustaleniu „Ekologicznego Programu Dostosowawczego (EPD)” dla „Petrochemii Płock S.A.”. Elementem „Porozumienia...” był regulamin ustalający zasadę przeprowadzania eksperymentu. Komisja Negocjacyjna, powołana przez Wojewodę Płockiego zgodnie z regulaminem eksperymentu, składająca się z Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Wiceprezydenta miasta Płocka, przedstawiciela Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, pracująca pod kierownictwem przedstawiciela wojewody (Janina Kawalczewska jako ówczesny Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska) podczas kilku spotkań z przedstawicielami Zakładu wynegocjowała najbardziej korzystny dla środowiska harmonogram całkowitego i trwałego rozwiązania wszystkich problemów ekologicznych w „Petrochemii Płock” S.A. Uwzględnia on rzeczywiście sposoby rozwiązania problemów, koszty realizacji przedsięwzięć, źródła finansowania i spodziewane efekty ekologiczne. Wynegocjowany „Ekologiczny Program Dostosowawczy” obejmował zadania z zakresu ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, rekultywacji środowiska wodno-gruntowego, gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Część zadań w chwili negocjacji była w trakcie realizacji, większość z nich ma być zrealizowana do końca 2000 roku. Niektóre z zadań mają terminy zakończenia po roku 2000, ale są one związane z prowadzonymi już w chwili negocjacji pracami badawczo-wdrożeniowymi. Ustalenie wynegocjowanego „Programu...” usankcjonowano decyzją wydaną w trybie art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku „o ochronie i kształtowaniu środowiska”, zobowiązującą Zakład do realizacji zadań wynikających z „Programu...”. Po tym, kiedy decyzja stała się ostateczna, na wniosek Zakładu i po pozytywnych opiniach Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Prezydenta miasta Płocka, Wojewody Płockiego w dniu 29 września 1997 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska wykreślił warunkowo „Petrochemię Płock” S.A. z „Listy 80”. Realizacja „Programu...” jest pod ścisłą kontrolą służb ochrony środowiska.

Uzgodniony „Program dostosowawczy” nie jest łatwy. Na jego realizację potrzeba znacznych środków finansowych. Nie łatwa była również negocjacja tego „Programu...”.

Towarzyszyło temu wielkie zainteresowanie miejscowego społeczeństwa. Informowane było ono o postępujących negocjacjach, a potem o efektach negocjacji za pośrednictwem środków masowego przekazu. Trzeba było tłumaczyć niektórym, iż warunkowe skreślenie „Petrochemii Płock” S.A. z „Listy 80” nie oznacza łagodnego traktowania Zakładu przez służby ochrony środowiska. „Petrochemia Płock” S.A. tak jak do września 1997 roku będzie nadal wносить opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, pobór wody, odprowadzanie ścieków - według stawek zgodnych z odpowiednimi rozporządzeniami Rady Ministrów - takimi samymi, jak inne podmioty korzystające ze środowiska. W przypadku przekraczania dopuszczalnych norm emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, emisji hałasu, ewakuowaniu ponadnormatywnych ładunków w ściekach odprowadzanych do Wisły - Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska będzie wymierzał kary.

Jeśli Petrochemia nie będzie realizowała „Programu...” zgodnie z przyjętym harmonogramem, ponownie zostanie wpisana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na listę Zakładów najbardziej uciążliwych. Można jednak mieć nadzieję, że „Program...” będzie realizowany terminowo z korzyścią dla mieszkańców Ziemi Płockiej. Potwierdziła to *Kompleksowa ocena oddziaływania na środowisko „Petrochemii Płock” S.A.* wykonana przez „EKO-KONSULT” w Gdańsku, uwzględniająca realizację „Programu...”.

Udział w eksperymentalnym, warunkowym wykreśleniu „Petrochemii Płock” S.A. z „Listy 80” był kolejnym bardzo ważnym doświadczeniem, dotyczącym między innymi tego, jak trudne problemy ekologiczne można rozwiązać na drodze negocjacji między władzą ekologiczną a podmiotem korzystającym ze środowiska.

Na podstawie opisanych doświadczeń z „Petrochemią Płock” S.A. można uznać, że koncepcja „programów dostosowawczych” opracowana w Inspekcji Ochrony Środowiska może być szerzej zastosowana w skali kraju. Kolejne trzy zakłady z „Listy 80”, które zostały objęte tym eksperymentem to: Huta „Częstochowa” w Częstochowie, Huta Cynku „Miasteczko Śląskie” w Miasteczku Śląskim i Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” S.A. w Kędzierzynie Koźlu. Następnymi są m.in. Zakłady Azotowe w Puławach oraz Janikowskie Zakłady Sodowe. Procedura „Ekologicznego Programu Dostosowawczego” może być przeniesiona z powodzeniem także na obiekty z list wojewódzkich (jeśli w nowych województwach takie będą), a być może także na inne zakłady, które z ważnych powodów chcą sformułować swe zobowiązania w stosunku do środowiska.

Mgr Janina Kawałczewska,
Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska,
Starostwa Powiatowego w Płocku